

Sil gözün yaşın Qaragilə Gündüz Əlizadə

Qanköçürmə stansiyasının alaqaranlıq, ensiz dahlizi iş vaxtının başlanmasından bir saata yaxın keçməsinə baxmayaraq cansıxıcı təsir bağışlayırdı. Dəhlizin sonundakı yeganə pəncərə bu alaqaranlıqla təkbətək döyüşə girmək iqtidarında deyildi. Pəncərənin önündə qaralan ata və uşaq silueti bu mənzərəyə daha müdhiş görkəm verirdi.

Ata taxta kreslodə hərəkətsiz oturmuşdu. Uşaq onun dizləri arasına girərək, başını atasının dirsəkdən tənziplə sarınmış qoluna söykəmişdi. Qızçıqaz başını qaldıraraq atasının donuq sifətini günahkarcasına süzdü:

—Ata, ağrıdır?..

—Yoox,—deyə ata üzündə xoş təbəssüm yaratmağa çalışdı və sol əli ilə Qaragilənin başını tumarladı.

Qaragilə nəzərlərini aşağı dikib, başını atasının tənzipli qoluna söykədi. Uşağın çəkdiyi əzab atasınınkindən qat-qat ağırdı. Qaragilə hələ dörd yaşında ikən xəstəliklə bağlı cərrahi müdaxiləyə məruz qalsa da, bu amansız qan xəstəliyinin sarsıtısından qurtula bilmirdi. Bənizi gömgöydü.

“Talassemiya” bir sıra tərəqqi etmiş Avropa—Amerika ölkələrinin səyilə sağalmaz xəstəliklər siyahısından silinsə də Azərbaycanı ölüm kabusu tək dolaşmaqda idi. Qanköçürmə institutunun qeydiyyatında olan Qaragilə kimi yüzlərlə xəstə yaşamaq yox, əslində, eləcə bu dünyada qalmaqdan ötrü hər ay buraya gəlib, növbəti qan payını almalı idilər.

Durğunluq illərinin (sonradan “qızıl illər”) bolluğu və siyasi sabitliyində bu xəstəliyin əl-qol açmasının qarşısı qismən alınmışdısa da, 90-cı illərdən üzü bəri bu tifillərin dərdlərinin əlacı sanki yeddi qıfıl arxasına düşmüşdü. Respublikanın düçar olduğu müharibə burulğanında bu sahəyə diqqət verilməsini tələb etmək də düzgün deyildi. Ən böyük çətinlik qan sarıdan idi. Donorların çatışmamazlığı üzündən qan qrupu düz gələn valideynlər özləri qan verirdilər. Amma bununla məsələ həll olunsaydı nə vardı ki... Hər bir xəstəyə ayda 500-600 qram qan tələb olunurdu, hər bir donor isə üç aydan bir həmin miqdarda qan verə bilirdi.

Qaragilə sonuncu dəfə qan payını iki ay əvvəl almışdı. Solğun, taqətsiz görünürdü... Qanındakı hemoqlobin 40 faizdən aşağı düşsə də Qaragilə özünü sındırmır, əli ilə pəncərənin kirli şüşəsindən düz onun üzünə düşən günəş şüasının qabağını kəsir, onu tutmağa çalışırdı.

—Ata!

—Hmm...

—Bu şüanı tutub günəşə çıxmaq olar?

—Yox.

—Niyə?

—Ona görə ki, günəş çox istidir. O saat adamı yandırar.

—Bəs əyninə alışmayan kostyum geysən necə?

Qaragilənin nəhayətsiz suallarına sipər çəkmək məqsədilə:

—Bax, onda olar,—dedi.

—Amma Ələmşah əmi deyirdi ki, ora qalxmaq üçün xüsusi raketə minmək lazımdır.

—Ələmşah əmi daha nə deyirdi?

—O bir də deyirdi ki, mənim dərdimin əlacını tezliklə Bakıya gətirəcəklər. Onda daha mənə qan köçürməyəcəklər.

Söhbətin gözlənilmədən yeni məcraya düşməsi onların söhbətinə kiçik fasilə verdi. Qaragilə atasına baxmadan bayaqkı məşğuliyyətində idi. Günəşin şüası barmaqlarının arasından keçərək onun üz-gözünü oxşayır və qızcıqaz sanki bundan ləzzət alırdı.

Qaragilənin son sözlərindən təsirlənən ata köksünü ötürdü. Qurcalandı. Qoltuq cibindəki qəzetlərin xışiltısı nəyisə yadına salmış kimi oldu. Əlini salıb birini götürdü. “Ayna” idi. Bayaq metroda gələrkən o biri qəzetləri ötəri vərəqləsə də “Ayna”ya baxmamışdı. Gözləri o qədər də kiçik olmayan məqalənin başlığında ilişib qaldı: “Talessemyalı xəstələr beş ildən artıq yaşamır.”

Qəribə idi. Görəsən, müəllifin məqsədi bu yazını yazmaqla ağır bir dərdi diqqət mərkəzinə çıxarmaq idi, yoxsa ağıl kəsən xəstələri vaxtından əvvəl o dünyaya göndərmək?!

Elə bu maraqla məqaləni əvvəldən axıra qədər oxudu. Müsahibəni verən qanköçürmə institutunun baş həkimi idi. Azərbaycanda bu xəstəliyin yayılması və onun aradan qaldırılması yolları şərh olunurdu və onun dediyinə görə respublikada nəhayət ki, bu cür xəstələrə cərrahi yolla ilik köçürülməsinin mümkünlüyü göstərilirdi. Bununla yanaşı bu işlərin quraşdırılmasına sərf olunacaq valyutanın olmadığı da göstərilirdi.

Qaragilə atasının titrək barmaqları ilə siqaret çıxarıb alışqan axtarmasına biganə qalmadı.

—Ata, alışqan axtarırsan?

—Hə...

—Bəs, anama demişdin daha çəkməyəcəksən. O da alışqanı götürüb gizlətdi.

—Çəkmə!...—deyə siqareti ərklə onun əlindən alıb küncdəki zibil qabına tulladı.

—Yəqin, yenə müharibədən yazırlar, hə?

—Yox, qızım, bu dəfə sənə xəstəliyin barədə yazırlar.

—Hə, o gün Ələmşah əmi də bu barədə bir kişi ilə söhbət edirdi. Deyirdi ki, bu işi başa çatdırmaq üçün çoxlu dollar lazımdır.

Ayağa qalxıb pəncərəyə yaxınlaşdı. Gözləri qızın bayaq əlindən alıb tozladığı siqareti aradı. Zibil qabının lap dibinə düşmüşdü. Axıncısı idi...

Yadına Gülablıdakı son döyüşləri düşdü. Qarselin ölümü günü. Onunla orta məktəb dostu idilər. Cəbhəyə də könüllü yazılmışdılar. Meyidini tapanda bədəni hələ isti idi. Yağı gülləsi sol döşündən dəyib kürəyində böyük bir yara açmışdı. Soyuq gözləri aralı qalmış Qarselin cibindən çıxan sənədlərin arasından haçansa ona bağlı olduğu, Qaragilə ilə bir yerdə çəkirdiyi şəkli də vardı. Güllə şəkli iki yerə parçalamışdı. Yaxınlaşan addım səsləri onu bu acı xatirələr mənəşəsindən qurtaracaq qüvvəsində olmasa da, fikrini yayındırdı.

Qaragilə:—Ələmşah əmi,—deyə ona sarı yüyürdü. Ağ xalətli həkimlə xəstə uşaq arasındakı bu ünsiyyəti dünyanın təzadından çox, təbabətin təbiət üzərindəki qələbəsinə bənzətmək olardı.

—Hə, Qaraca, hazırsan? (O, Qaragiləni həmişə belə çağırırdı). Bir azdan başlayacağıq,—deyə cibindən çıxartdığı əlvən bükümlü saqqızı Qaragiləyə uzatdı.

“Turbo...” “Turbo.”—qızçıqaz atasına sarı yüyürdü.—Ata, Ələmşah əmi mənə “Turbo” alıb.

—Hə, Ələmşah həkim öz işinin ustasıdır.

Həkim atanın nəyə işarə vurduğunu anlayıb, qımışdı:

—Xoş gördük, Murad müəllim.

—Salam.

—Nə var, nə yox.

—Belə də. Buna da şükür.

—Ayağınız necədir?

—Nə bilim, hərdən ağrıdır. Ümumiyyətlə dözmək olar.

—Bəxtiniz işləyib, yaxşı cərrah əlinə düşmüsünüz. O şəraitdə narkozsuz qəlpə çıxarmaq sizə asan gəlməsin.

—Eh, dünyada asan bircə şey var, ölüm! Ondan da nədənsə qorxuruq.

—Yox, yox. Gəlin, boynunuza alın ki, Murad müəllim, siz ondan yox, o sizdən qorxur. O cür çətin döyüşlərdən çıxmaq hər oğulun işi deyil.

—Bu adi bir təsadüf idi. Gələndə dəfə təkrar olmaya da bilər. Alnımıza nə yazılıb o da olacaq. Belə şeylərə siz həkimlər inanmırsınız.

—Elə deməyin, Murad müəllim. Başqaların deyə bilmərəm, şəxsən mən inanıram.

—İnanmaq azdır, həkim, alın yazısını oxuya biləcək bir nəfər olaydı kaş.

—Yaman xəyalpərəst olmusunuz, Murad müəllim. Gələcəyiniz yaman maraqlandırır sizi, deyəsən?

—Məni maraqlandıran Qaragilənin həyatıdır, həkim. Axı nə vaxtadək belə davam edəcək. Biz heç. Pis-yaxşı ömrümüzün əsas hissəsini yaşamışıq. Bundan sonrasını yaşamaq da olar, yaşamamaq da. Axı onun nə yaşı var...

—...

—Yeri gəlmişkən “Ayna”ya baxmısınız?

—Nəyə?..

—Qəzetə deyirəm, “Ayna” qəzetinə.

—Nə olub ki, yenə də cəbhədə vəziyyətin pisləşməsindən...

—Cəbhədə nə vaxt vəziyyət yaxşı olub ki?.. Bu dəfə talassemiyalı xəstələrdən yazırlar. Müsahibə verən də baş həkiminizdir.

—Maraqlıdır. Verin baxım.

—Odur, elə birinci səhifədə.

Qəzetə baxması ilə başını bulaması bir oldu.

—Ay Murad müəllim, sizin bu jurnalistlər başları çıxmayan yerə burunlarını niyə soxurlar axı? Bağışlayın, ifadəmə görə. Belə bisavad müəlliflər söyüşə də layıqdırlar.

—“Talessemiyalı xəstələr beş yaşından yuxarı yaşamırlar.” Bu ki, diletant söhbətdir. Siz özünüz axı bizim qeydiyyatda olan 13-14 yaşlı xəstələri tanıyırsınız. Belə xəstələr düzgün müalicə şəraitində, hətta ömürlərinin sonuna qədər yaşayırlar.

—Əgər buna yaşamaq demək mümkünsə.

Murad özü də hiss etmədən həkimi çıxılmaz vəziyyətdə qoyduğunu anladı:

—Mən sizdən çox razıyam, həkim. Uşağı necə ovsunlamısınızsa, iynənin altına oynaya-oynaya girir. Ancaq məni narahat edən başqa şeydir. Uşaq həyatının ona vurulacaq qandan asılı olduğunu bilir və artıq mən onu yox, o məni bura dartır. Bir aydan çoxdur ki, ona qan vurulmur. Bu dəfə yenə özüm qan verdim. Bəs sonra nə olacaq!? Tək mənim qanımla onun yarası sağalmır, axı. Ona hər ay azı yarım litr qan lazımdır.

Həkim təqsirkar adamlar kimi:

—Biz əlimizdən gələni edirik. Bir də ki, müharibədir. Donorlardan alınan qanın hamısını cəbhəyə göndərirlər. Özünüz ki, bunu yaxşı bilirsiniz.

—Axı, nə vaxt, nə vaxt qurtaracaq bu lənətə gəlmiş müharibə!.. Axı bu tifillərin nə günahı var!..

Həkim arxa tərəfdən hənirti eşidib qanrıldı. Tibb bacısı idi. Deyəsən, onu çağırırdı. Yaxınlaşdı. Ağ xalatlı tibb bacısı azca pəncələri üstə qalxaraq ona nə isə pıçıldadı və çıxıb getdi. Həkim şaşırmışdı. Bilmirdi ki, nə desin. Murad bunun fərqiə varmadan ona yaxınlaşdı:

—Hə, deyəsən Qaragiləni çağırırlar?

—Yooxx.

—Bəs nə olub, ciddi bir şey var?

—Hə...

Murad sual dolu baxışlarını ondan çəkmədən cavab gözləyirdi.

—Mən orada olmamışam. Hərbçilər gəlib Qaragiləyə vurulacaq qanı aparıblar. Deyiblər ki, ağır xəstələri var. Soyuducudakı üç şüşənin üçünü də aparıblar.

—Lazım deyil, həkim... Bax, budur alın yazısı... Mənim üçün orada can verən əsgər ilə Qaragilə arasında heç bir fərq yoxdur.

Saatına baxdı. İkini ötmüşdü. Günəş ən uca zirvədəydi. Avtobus dayanacağına sarı addımladılar. Qaragilə üçün maşın tutmaq lazım idi. Belə istidə avtobusda gedəcək halda deyildi.

—Qaragilə, maşın tutum sənə?

Bu təklifi həmişə sevinclə qarşılayan qızcığaz bu dəfə dinmirdi.

—Başını qaldır görüm...

Uşaq doluxsunmuşdu, sual dolu gözlərini qorxa-qorxa yuxarı qaldırdı:

—Ata... mən daha öləcəyəm, hə?..

—Nə danışırısan, qızım, bu nə sözdü? Ağlama, sil gözünün yaşını. Səninləyəm. Sil gözün yaşın, Qaragilə, ağlama, bəsd...

Veb direktor: Betti Bleyer
Mətni yığdı: Səkinə İsgəndərova
Yoxladı: Gülnar Aydəmirova
Veb üçün hazırladı: Aydan Nəcəfova
AZERİ.org-a qoyuldu: Yanvar, 2005